

УДК 338.48(07)

Любов Малик,
кандидат економічних наук,
доцент Національного лісотехнічного
університету України, докторант

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ УМОВИ, ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ ДО ТУРИСТИЧНИХ ПОХОДІВ ТА ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено аспекти професійної підготовки менеджерів по туризму до туристично-рекреаційної діяльності, виховання любові в учасників туристичних походів до рідного краю, фахової підготовки до спортивних походів учнівської та студентської молоді. Зокрема, розглянуті всі необхідні умови для здійснення туристичного походу.

Ключові слова: туризм, подорожі, ресурси, туристична привабливість, підготовка менеджерів туризму, економіка, спортивний туризм.

В статье освещаются аспекты профессиональной подготовки менеджеров туризма в туристической-рекреационной деятельности и воспитания в участников туристических походов любви к родной земле и профессиональной подготовки для спортивных поездок учащихся школ и студенческой молодежи. В частности рассмотрены все необходимые условия для проведения туристического похода.

Ключевые слова: туризм, путешествия, ресурсы, туристические достопримечательности, обучение менеджеров туризма, экономика, спортивный туризм.

The article casts light on the aspects of training tourism managers in tourism and recreational activities and breeding in the members of tourism trips love for his native land, the article points out professional training of the pupils and the students abilities to go hiking. In particular, all necessary conditions for realization of an excursion have been considered.

Key words: tourism, travel, resources, tourist attraction, training managers of tourism, economy, sport tourism.

Підготовка майбутніх менеджерів туризму у вищих начальних закладах до туристично-рекреаційної діяльності розуміється як процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, скеровані на формування професійних компетентностей, в системі безперервної освіти протягом всього навчання, що забезпечує відповідний рівень фахової підготовки менеджера в галузі туристичної діяльності, відзначає Л. О. Малик [8].

Підготовка майбутніх менеджерів туризму у вищих навчальних закладах до туристично-рекреаційної діяльності така ж важлива, як і підготовка учнівської молоді в даний час до ринкової економіки в галузі економіки. З економічної точки зору туризм виступає як окрема галузь господарства, специфічний вид створення і споживання туристами матеріальних і духовних благ, послуг, товарів, природних ресурсів певних територій. У більшості країн світу доходи від туризму займають зростаючу позицію в державних бюджетах і входять до числа найбільш перспективних галузей національної економіки.

Проблемі, яка досліджується, присвячено наукові розробки відомих українських дослідників та фахівців галузі туризму, а саме: М. В. Вачевського [1], В. К. Винокурова [2], Л. П. Дядечко [3], Г. М. Зайчука [4], В. Ф. Кифяка [5], О. О. Любіцевої [6], О. Д. Норовлянського [10], Н. М. Примаченка [11], З. І. Філіпова [14], Ю. В. Щура, О. Ю. Дмитрука [15] та інших.

Мета статті: розробка методики новітніх технологій підготовки менеджерів туризму до туристично-рекреаційної діяльності під час проведення туристичних походів, які у майбутньому формують необхідний рівень професійних компетентностей на ринку праці.

Спортивно-оздоровчий туризм – одна з найпопулярніших форм активного відпочинку, яка поступово відвоює втрачені позиції найбільш масового виду рухової діяльності населення України та учнівської і студентської молоді. Слід відзначити, що, визначившись із маршрутом та знаючи характер і складність природних перешкод на маршруті, група починає заздалегідь готувати необхідне спорядження.

Існують загальні правила укладання рюкзака: важкі речі по спині; м'які – на дно; об'ємні (пуховик, куртка), крихкі та ламкі речі (фотоапарат, медична аптечка, прилади) – зверху, а предмети першої необхідності – у бокові та центральній кишені. Усі речі в рюкзаку мають бути щільно упаковані та не гриміти в рюкзаку під час руху. У верхню частину рюкзака кладуть речі, які в будь-який момент можуть знадобитися – штормову чи пухову куртку, жилет, светр, сорочку. Тобто зверху повинно укладатися спеціальне спорядження, яке може знадобитися для оперативного застосування, зазначає З. І. Філіпов [14].

До кишень кладуть предмети особистої гігієни, флягу, горнятко, миску, та ліхтарик. Кожен турист укладає рюкзак на основі своїх звичок, досвіду та вподобань, але дотримуючись основних правил.

Карімат – килимок для теплоізоляційної прокладки між туристом та холодною землею, камінням або снігом під час сну. Виготовляють карімат з пінополіуретану. Вони легкі, не промокають, легко скручуються та достатньо міцні.

Спальний мішок – незамінний атрибут туриста у довготривалій

мандрівці. Від його якості залежить повноцінний та комфортний відпочинок під час сну. Обирати відповідний спальний мішок треба залежно від сезону, району походу, складності маршруту, температури повітря.

Черевики – найбільш поширений тип взуття для пішохідних та гірських походів. Вони мають бути міцними, зручними та перевіреними. Категорично забороняється виходити на маршрут у нових черевиках. Черевики бувають легкі – для звиклих подорожей, та важкі – для гірських сходжень. Верх повинен бути виготовлений з якісної шкіри, рівною за фактурою та без видимих вад. Важливе значення має розмір взуття.

Уміння підібрати та взяти в похід оптимальний комплект одягу приходить з багаторічним досвідом. Одяг для походів повинен бути міцним та зручним. Він має бути вільним, не сковувати рухів, захищати мандрівника від вітру, дощу та холоду, не допускати перегріву організму під час руху і роботи та переохолодження організму на привалах, стоянках і під час сну.

Штормова куртка – надійно захищає від вітру, навіть якщо вона мокра. В негоду мокру штормову куртку туристи з себе не знімають. Вона все одно захищає від вітру, і при цьому поволі висихає. Зручними у поході є також штормові штани. Підбір матеріалів, з яких пошитий одяг для походів, проводиться за принципом трьох шарів. Перший шар – білизна до тіла має бути виготовлена з бавовни та льону. Вони дають тілу змогу вільно дихати. Бавовняна сорочка чим тонша, тим краща. Другий шар – утеплювальний шар одягу – фланель, вовна та гортекс. Виготовлений із цих матеріалів одяг: термобілизна, сорочка, светр, жилет, спортивний костюм – буде зручним і теплим. Третій – утеплювальний зовнішній шар – пух, полартек, синтепон та силіконові порожнисті волокна, з яких виготовляють комбінезони, пухові куртки та жилети.

Одним із важливих споряджень для туристичного походу слід вважати також намет – спорядження, яке є найголовнішим у багатоденному поході групи туристів. Від правильного вибору намету для походу залежить якість відпочинку, а отже – і проходження всього маршруту.

Поділяються намети на дві основні групи: одношарові та двошарові. У одношаровому наметі туриста від навколишнього світу віддаляє лише тонкий шар тканини. Найпоширеніша форма такого намету – «напівхатка», яка має форму будиночка. Шують напівхатки з наметової (брезентової) тканини. Різні за конструкцією (відношення висоти та ширини), вони вміщують від двох до шести осіб.

Для кожного туриста в поході повинен бути перелік особистого спорядження, необхідного в походах (від пішого до гірсько-пішого та гірського походу), що показано в таблиці 1.

Особисте спорядження туриста для походів

Спорядження туриста	Кількість штук (пар) у мандрівці.		
	Піший	Гірсько-піший	Гірський
Рюкзак з поліетиленовим вкладишем (мішком)	1	1	1
Спальний мішок із вкладишем	1	1	1
Килимок пінополіуретановий (каріMAT)	1	1	1
Черевики туристичні	1	1	1
Кросівки	1	1	1
Гумові чоботи (бродні)	1	1	1
Штормовий костюм	1	1	1
Тренувальний костюм	1	1	1
Куртка пухова	–	–	1
Светр шерстяний	1	1	1
Плащ накидка	1	1	1
Штани	1	1	1
Рейтузи шерстяні	–	1	1
Сорочка	1–2	1–2	1–2
Спідня білизна (комплект)	2	2	2
Плавки	1	1	1
Шапочка в'язана (шерстяна)	1	1	1
Кепка з дашком	1	1	1
Хустка (бандана)	1	1	1
Шкарпетки шерстяні	2–3	2–3	2–3
Шкарпетки бавовняні	2	2	2
Онучі (пара)	2	2	2
Рукавиці теплі (пара)	–	1	1
Рукавиці брезентові (пара)	1	1	1
Хусточка (носовичок)	2	2	2
Рушник	2	2	2
Речі особистої гігієни (зубна щітка, паста, 1 кусок мила господарського тощо)	комплект	комплект	комплект
Миска, кружка, ложка	комплект	комплект	комплект
Ніж туристичний (мисливський)	1	1	1
Мішечки полотняні для одягу та посуду	3–4	3–4	3–4
Годинник (бажано із секундною стрілкою)	1	1	1
Компас	2	2	1
Окуляри сонцезахисні (скельця скляні) + твердий футляр	1	1	1
Захисна маска від сонця	–	1	1
Сірники у водонепроникній упаковці та запальничка	2	2	2

Кусочки пластмаси 1–2 мм (шир.1 см довж.10 см)	5–6	5–6	5–6
Смужки тканини, просоченої парафіном	3–4	3–4	3–4
Альпеншток (тренінгові палиця)	1	1	1
Льодоруб	–	1	1
Реп шнур (5 м)	–	1	1
Каска	–	1	1
Ліхтарик наголовник	1	1	1
Сітка Павловського (накомарник)	1	1	1
Трубка поліетиленова (2 м) для пиття води	–	1	1
Устілки запасні	1	1	2
Крейда	2	2	2

В нинішніх умовах розвитку туризму більшу популярність отримують двошарові намети. Вони функціональніші, що дуже важливо, доступніші за ціною. Двошаровий намет складається з внутрішнього намету, що виготовляється з «дихаючої» тканини, і тенту (другий шар), який різними способами з'єднується з основним наметом. Тент виготовляють з непромокального вітростійкого матеріалу.

Освіта ХХІ століття покликана орієнтувати навчальний процес не лише на пізнання й перетворення світу, а й на проектування нової реальності, у якій би краса із доцільністю утворювала синтез нової якості, синтез освітньо-культурний, освітній процес, який би забезпечував цілісність та особистісну унікальність туризму, сприяв розвитку спортивно-оздоровчого туризму, який має свої характерні особливості [1].

За організацією походу, маршрутом, засобами пересування його відносять до певного виду туризму: пішохідного, гірського, лижного, водного, велосипедного. Серед цих видів до певної міри умовно виділяється гірський туризм, хоча існує не менше підстав для віднесення його до альпінізму. Природні умови високогірних районів і специфіка перешкод ставлять перед гірськими туристами багато не властивих іншим видам туризму завдань. Він відрізняється і значним арсеналом спеціального спорядження, і специфічними технічними прийомами, тактикою, і необхідністю висотної акліматизації всієї туристської групи, зазначає В. Ф. Кифяк [5].

Успіх туристського походу багато в чому залежить від готовності його учасників до самостійних і спільних дій у ситуаціях, що вимагають морально-вольової стійкості, психологічної сумісності, здатності до колективної взаємодії, вміння підтримувати певну психологічну атмосферу в колективі, спрямовану на максимально ефективне функціонування групи при подоланні маршруту чи на індивідуальну і колективну мобілізацію на випадок екстремальних ситуацій, зазначають Ю. Щур, О. Дмитрук [18].

Одним із успішних туристичних походів є організація харчування.

Менеджер туризму повинен пам'ятати, що молодий організм учасників туристичного походу, не повинен у процесі походу себе виснажувати. Якісне і калорійне харчування є запорукою успішного проходження маршруту та стабільної працездатності туриста протягом усієї мандрівки. Правильно організоване харчування є одним з основних чинників доброго здоров'я учасників туристичного походу, опірності організму до навколишнього середовища, витривалості та працездатності.

Організація, підготовка та проведення процесу фізичного самовдосконалення та загартування організму повністю покладається на кожного учня чи студента-учасника походу. Подорожуючи тим чи іншим туристським маршрутом, турист повинен мати гарантовану можливість активного відпочинку з оптимальним фізичним навантаженням, елементами загартування організму, а також продуманим змістом, цікавою екскурсійною програмою, цікавим дозвіллям, формуванням культури у діловому спілкуванні, вироблення етикету, поваги і любові до ближнього, зазначає Н. М. Примаченко [11].

Туристська подорож повинна давати для учнівської та студентської молоді задоволення, виховувати любов до природи та цінностей регіону, де проходить подорож, викликати у молоді позитивні емоції, нести змістовну і цікаву інформацію, бути джерелом приємних спогадів. Маршрут тим привабливіший для туристів, чим більше можливостей він містить для відпочинку і оздоровлення, чим цікавіший його зміст і екскурсійна програма.

Крім того, траса маршруту повинна бути послідовно розробленою, безпечною і відповідати фізичним можливостям кожного з учасників і головне відповідати правилам проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю [13].

Як відзначають Ю. В. Щур та О. Ю. Дмитрук, для дотримання більш чи менш адекватної картини фізичного стану організму і функціонування всіх його органів, а також можливості участі молодої людини в туристському поході достатньо застосувати кілька простих, доступних і досить інформативних тестів та функціональних проб [15].

Одним із найважливіших показників стану людини (стан серцево-судинної системи) є частота пульсу. Пульс прослуховується на променевій, сонній або стегновій артерії. У стані спокою частота пульсу у чоловіків дорівнює 60–70 ударам, у жінок 70–80 ударам за хвилину. Пульс прослуховують протягом 10 сек. і отриманий результат множать на 6.

Маса тіла і сила рук визначаються за кількістю віджимань від підлоги, підтягувань на перекладині (не менше 8–10 разів для молодих людей і 4–5 для людей середнього віку) або за допомогою кистьового динамометра.

Система самоконтролю передбачає також визначення артеріального тиску. У молодих людей (20–30 років) систолічний тиск повинен

перебувати в межах 105–110 мм, а діастолічний (друга цифра ртутного стовпчика) – 65–70 мм, у віці 40–50 років – відповідно 120–130 і 75–80 мм.

Швидкісну реакцію нервової системи оцінюють за допомогою тепінг-тесту. Вона визначається за максимальною кількістю точок, проставлених за 10 с. у квадраті розміром 10x10 см (норма для молодих людей становить не менше 60 точок).

Для збереження та укріплення здоров'я необхідно дотримуватися правил особистої гігієни. Особиста гігієна туристів – важливий засіб профілактики захворювань, збереження працездатності та доброго настрою.

Під час тривалого спортивного походу найбільше піддаються ризику травмування та отримують навантаження ноги туриста.

На короткому привалі необхідно зняти взуття та шкарпетки і ретельно оглянути ноги. У разі появи потертості, подряпин чи тріщин, їх необхідно змастити йодом або зеленкою [5, с. 13].

Для запобігання гнійничкових захворювань, по можливості, на кожному вечірньому привалі потрібно обмитися теплою водою з милом. Для профілактики змастити місця потертості кремом. Крім цього доцільно проводити самомасаж для зняття втоми протягом 10 хв., зазначає В. К. Винокуров [2].

Формування професійних здібностей майбутніх менеджерів туристичної діяльності є актуальною проблемою педагогічної теорії і практики. Сучасний ринок праці вимагає високої мобільності трудових функцій працівників туристичної сфери діяльності, готовності достатньо швидко освоювати нові технології сфери послуг, успішно адаптуватися до змін. Показники діяльності менеджерів туристично-рекреаційної галузі значною мірою визначаються рівнем розвитку їх професійних здібностей. Здібності – професійні компетентності, утворюючи особистість як соціальну систему, перебувають у взаємозв'язку, характеризуються відносною стійкістю та взаємодією.

Європейське співробітництво в галузі туризму сприяє зближенню молоді, дає можливість запозичення кращого досвіду з інших педагогічних систем, збагачує форми і методи навчання. Таким спільним навчальним процесом виступає вивчення економіки, туризму, сфери послуг, менеджменту і маркетингу, що дає можливість готувати менеджерів туризму з високими професійними компетентностями до туристичної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вачевський М. В. Маркетинг формування професійної компетенції : підручник / М. В. Вачевський. – К. : Професіонал, 2005. – 512 с.
 2. Винокуров В. К. Безопасность в альпинизме / В. К. Винокуров, А. С. Левин., И. А. Мартынов. – М. : Физкультура и спорт, 1983. –
-

- 348 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу : навч. посіб. / Л. П. Дядечко. – К. : ЦУЛ. 2007. – 224 с.
 4. Зайчук Г. М. Управління маркетинговою діяльністю в туристичній галузі / Г. Зайчук. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. – 154 с.
 5. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 300 с.
 6. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / О. О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2003. – 436 с.
 7. Малик Л. О. Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців до туристично-рекреаційної індустрії у вищих навчальних закладах / Л. О. Малик // Молодь і ринок. – 2012. – № 6(89). – С. 43–48.
 8. Малик Л. О. Економіка та організація формування маркетингової туристичної індустрії в Україні / Л. О. Малик. – Дрогобич : Коло, 2011. – 394 с.
 9. Малик Л. О. Туризм та його сегментація за видами проведення турів та за місцем призначення / Л. О. Малик // Молодь і ринок. – 2013. – № 1(96). – С. 28–34.
 10. Норовлянський О. Д. Шкільний туризм / О. Д. Норовлянський, В. Пустовойт. – К. : Шк. світ. 2009. – 128 с.
 11. Примаченко Н. М. Формування маркетингової культури у майбутніх вчителів технологій у процесі навчання основ підприємництва / Н. М. Примаченко. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. – 218 с.
 12. Паньків Н. Туристичне ресурсознавство : навч. посіб. / Н. Паньків. – Львів : Український бестселер, 2011. – 238 с.
 13. Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України. – К. : МОН України № 237 від 24.03. 2006 р.
 14. Філіпов З. І. Спортивний туризм : навч. посіб. / З. І. Філіпов. – Дрогобич, Коло, 2010. – 344 с.
 15. Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. / Ю. В. Щур, О. Ю. Дмитрук. – К. : «Альтерпрес», 2003. – 232 с.
-